

ПІВНЕНКО ГРИГОРІЙ ПРОКОПОВИЧ
(1906-1997) *(до 105-річчя від народження та 35-річчя заснування кафедри заводської технології ліків Національного фармацевтичного університету)*

Григорій Прокопович народився 19 грудня 1906 року в селі Тростянці Сумської області в робітничій родині. З 14 років працював токарем винокурного заводу (с. Кленове); у 17 років став учнем Богодухівської профшколи, а в 19 – студентом Харківського фармацевтичного інституту (ХФІ) (1925). Після закінчення інституту (1929) був зарахований до аспірантури (1929–1932). З цього часу вся його педагогічна й наукова діяльність пов'язана з Alma mater, де він працював асистентом кафедри неорганічної хімії (1932–1939), доцентом (1940).

На кафедрі неорганічної хімії Г. П. Півненко, завідуючий кафедри професор Ю.В. Коршун, А. Л. Редько (1937)

Мирна праця Григорія Прокоповича часто переривається військовою службою: він учасник Фінської, Польської (начальник військово-санітарного складу № 1615) і Великої Вітчизняної (помічник начальника управління пересувного евакопункту № 209 3-го Українського фронту (1941–1945), помічник начальника фронтового медико-санітарного складу № 2069 Південної групи військ (1945–1946). У 1942 році був поранений. Його бойовий шлях відмічений державними нагородами.

Демобілізувався Григорій Прокопович у званні підполковника медичної служби в грудні 1946 року й був призначений на посаду заступника директора

Г. П. Півненко (1940)

з науково-навчальної роботи та завідувача кафедри технології ліків і галенових препаратів ХФІ (1947).

Починається його новий трудовий фронт, який можна стисло охарактеризувати словами В. А. Сухомлинського: «Праця вчителя, педагога, тим більше керівника ВНЗ – це подвижництво... це робота серця й нервів... це повсякденне, повсякчасне витрачання величезних душевних сил». І справді, Григорій Прокопович багато сил і часу приділяє не лише організації навчального процесу студентів, але й підготовці наукових кадрів, яких катастрофічно не вистачає: організовує аспірантуру, готуються кадри вищої кваліфікації, відкривається Військовий фармацевтичний факультет, готуються фармацевтичні кадри для Молдавії, інших республік країни.

*Засідання кафедри технології лікарських форм і галенових препаратів:
І. Ю. Постольник, А. А. Куліш, М. Ю. Чернов, І. М. Перцев, Р. К. Чаговець,
Г. П. Півненко, Д. П. Сало, Т. О. Сергієнко, О. Бондаренко, Н. Я. Зикова (1965)*

Не вистачає навчальних приміщень, навчального приладдя, меблів, посуду, реактивів, розчинників, лікарських субстанцій тощо. Виручають військові трофеї, а головне – висока свідомість, єдність викладацького і студентського колективів, бажання якнайшвидше подолати труднощі й перейти до нормальних умов роботи. В ці часи проявляються такі риси характеру Григорія Прокоповича, як відповідальність, працездатність, скромність.

З кожним роком кріпне й розширюється матеріальна база інституту. Складаються й видаються перші навчальні й методичні посібники, перші підручники; захищаються перші кандидатські дисертації, при ХФІ організується об'єднана вчена рада із захисту кандидатських, а потім і докторських дисертацій. У всіх цих починаннях, природно, активну участь бере Г. П. Півненко як керівник вищого навчального закладу.

Він стає першим докторантом, пише й видає підручник «Аптечна технологія ліків» (1962), Практикум з аптечної технології ліків (Г. П. Півненко, Р. К. Чаговець, І. М. Перцев (1964, 1972), Практикум із заводської технології ліків і галенових препа-

ратів (Г. П. Півненко, М. Ю. Чернов, Л. М. Казарновський, 1968), численні методичні рекомендації.

У 1953 році з ініціативи Г. П. Півненка як експеримент підсумкові практичні заняття за основними темами з аптечної технології ліків проводяться на базі аптек під керівництвом викладачів. Такий підхід до занять корінним чином змінює світогляд студента, виховує відповідальність за свої дії та дисциплінованість, адже ліки він готує безпосередньо для хворого.

Помітний слід у житті колективу інституту, а також фармацевтичної галузі в цілому залишив військовий факультет, до якого зараховувались на конкурсній основі найбільш підготовлені особи. Багато випускників факультету влилися в лави колективів ВНЗ і НДІ країни, стали визнаними ученими, педагогами, очолили наукові напрямки, НДІ та посади в армії та у фармацевтичній галузі. Перебуваючи на посаді ректора, Г. П. Півненко з великим бажанням залучав до колективу ХФІ талановиту молодь.

У колі колег: П. О. Петюнін, Л. С. Казарновський, Д. П. Сало, І. М. Перцев, М. М. Приступа, В. Серета, Г. П. Півненко, О. К. Сухомлінов (1979)

Велику роль відіграла перша об'єднана вчена рада, ініційована професорами Г. П. Півненком, В. П. Крамаренком, В. І. Близнюковим, Р. М. Піняжком та ін. Вона не лише набагато полегшила захист дисертацій, а отже, і збільшила кількість кваліфікованих молодих кадрів галузі, але й стала міжвузівською школою обміну передового досвіду вчених наукових шкіл Харкова і Львова. У наукових дискусіях формувались думки з подальшого вдосконалення вищої фармацевтичної освіти, удосконалення підготовки наукових кадрів. У дискусіях з цих проблем нерідко брали участь доценти М. М. Литвиненко, Р. К. Чаговець, Л. С. Казарновський та багато інших – це формувало світогляд науковців та освітян.

В історичний період країни, коли відбувалося розосередження вищих навчальних закладів, Григорій Прокопович, як керівник ВНЗ, багато сил та енергії витрачав, щоб відстояти місцезнаходження нашого інституту саме в м. Харкові, а також щоб розширити навчально-матеріальну базу. Це при ньому з'явилися два навчальні корпуси по вулиці Пушкінській (будинки № 53 та № 27).

Г. П. Півненко є автором 105 друкованих праць, підручника, посібників та навчально-методичних вказівок, рекомендацій, фахових статей, присвячених розробленню й удосконаленню виготовлення ліків, які увійшли до навчальної літератури, Державної фармакопеї та медичної енциклопедії СРСР. Він є спі-

вавтором 4-х лікарських препаратів («Омелен», «Валеріанові таблетки», «Гіпохолестерол», «Емульсія для педіатрії»), два з яких були затверджені фармакологічним комітетом МОЗ СРСР. Підготував 5 кандидатів фармацевтичних наук.

Григорій Прокопович проводив велику громадську й виховну роботу. Був членом проблемної комісії «Основи розвитку фармації і пошуку нових методів виготовлення ліків і їх аналізу» МОЗ СРСР та членом Республіканської проблемної комісії, а також

*Г. П. Півненко і Л. С. Казарновський серед делегатів
1-го з'їзду фармацевтів України (1963)*

секретарем комсомольської й партійної організації, головою місцевому, був членом пленуму Всесоюзного наукового товариства фармацевтів, заступником голови Республіканського товариства фармацевтів; був одним із організаторів проведення Першого з'їзду фармацевтів України (1963), який проходив на базі Харківського фармацевтичного інституту. Багато років був головою вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, головою вченої ради інституту і залишив помітний слід в історії кафедри, Alma mater, фармацевтичної галузі.

Держава високо оцінила заслуги професора Г. П. Півненка, нагородивши його орденами Трудового Червоного прапора, Червоної зірки, «Знак пошани», Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, десятьма медалями та знаками: «Отличнику здравоохранения» і «За отличные успехи в работе высшей школы СССР».

Не можна не згадати його чудові людські якості як керівника, велику працездатність, любов до знань, всебічну освіченість та грамотність. Він любив музику, добре грав на мандоліні, любив веселе товариство, мав почуття гумору, любив і вмів пожартувати. За всі роки роботи на керівних посадах у ВНЗ він жодного разу

не підвищив голос на підлеглих. Усі питання стосовно науки, навчання, господарювання вирішував спокійно, виважено, хоча зі слів дружини Марії Іллівни «все близько брав до серця і дуже переживав». Він був чуйною людиною, не терпів кляузництва.

У своєму вітанні на Ювілейній раді з нагоди 80-ти річчя професора Г. П. Півненка ректор інституту В. П. Черних підкреслював «Мы знаем Вас как прекрасного организатора и руководителя, авторитет которого среди сотрудников и студентов всегда незыблем... Отдавая свои знания и опыт делу подготовки молодых специалистов..., Вы вкладываете душу, воспитывая у молодежи высокую нравственность и человечность..., передаете свой большой опыт и глубокие знания высококвалифицированного педагога не только студентам, но и коллегам, за что они Вам искренне благодарны и признательны».

Квіти й подяка вчителю від учня. На ювілейній раді Л. М. Вороніна, В. П. Черних, І. М. Перцев, Г. П. Півненко, М. Т. Алюшин (директор ВНДІФ м. Москва) (1986)

Очевидно, формування цих людських якостей Григорія Прокоповича проходило під впливом тієї атмосфери, де він зростав і виховувався. А сім'я була чудова, працелюбна, велика, належала до довгожителів. Батьки були дбайливі, але одночасно й вимогливі. Батько – Прокіп Павлович (1887–1986) став свідком здобутків сина на науковій і освітянській ниві – дожив до 99 років. Мати – Ірина Давидівна (1888–1975) була прикладом жінки надзвичайної стійкості й самовіданності. Добре працювали й брати Григорія Прокоповича. Іменем одного з них пізніше був названий Тростянецький цукровий завод. Старший брат – Василь Прокопович – завідувач кафедри радіоелектроніки, молодший брат – Дмитро Прокопович – хімік, працював в індустріальному технікумі.

Багата й спадщина Григорія Прокоповича: дочка – Дьоміна Людмила Григорівна закінчила з відзнакою Харківський медичний інститут, кандидат медичних наук, мікрохірург, понад 20 років очолює бригаду ревматологів-акушерів м. Харкова, 4 роки працювала за кордоном (Алжир). Син Володимир теж медик, захистив докторську дисертацію (керівник – заслужений професор А. І. Березнякова).

Насправді спадщина Г. П. Півненка і його сім'ї цікава і чекає на ретельне вивчення. Виступаючи на міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій пам'яті професора Г. П. Півненка (22 грудня 2006 року) завідувач кафедри заводської технології ліків, професор Д. І. Дмитрієвський охарактеризував особистість Григорія Прокоповича словами: «Г. П. Півненко – це глина у фармації», і цими словами надзвичайно ємко і влучно сказано все.

1. Славетні імена Національного фармацевтичного університету / За ред. чл.-кор. НАН України, проф. *В. П. Черних*. – Х.: Прапор, 2005. – 200 с.
2. Ученые Украины – фармации: Справочник-проспект / Под ред. проф. *И. М. Перцев*. – Х.: Основа, 1991. – 255 с.
3. Українська фармацевтична академія: 1921-1996 / *В. П. Черних, І. А. Зупанец, З. М. Мнушко та ін.* – Х.: Основа, 1996. – 464 с.
4. Історія фармації України / *Р. В. Богатирьова, Ю. П. Спіженко, В. П. Черних та ін.* – Х.: Прапор, 1999. – 799 с.
5. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради *В. П. Черних*. – К.: МОРІОН, 2010. – 1632 с.
6. Історія Національного фармацевтичного університету: люди, події, факти / За ред. *В. П. Черних*. – Х.: Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2005. – 624 с.